TEHNICI ȘI METODE DE EXPRESIE CREATIVĂ A LIMBAJULUI PLASTIC

Neli ȚURCANU,
Centrul Republican pentru Copii şi Tineret „ARTICO”,
mun. Chișinău, Republica Moldova
E-mail: neli.turcanu@artico.md

Rezumat: *Acest articol are menirea de a ajuta cadrele didactice implicate în predarea orelor de educație artistico-plastică, ținând cont de competențele specifice a curricumului de bază, domeniul Arte, profil Artă Plastică/Vizuală/Decorativă. Deoarece ne aflăm într-o lume bazată pe concepte, o lume în care copiii sunt mai expresivi, comunicativi şi dornici de a încerca noi lucruri, este necesar să-i stimulăm din toate punctele de vedere, să le stârnim curiozitatea, să îmbogățim imaginația și să le insuflăm prin artă gustul estetic. Totodată Copilul nu trebuie grăbit, forţat; el trebuie influenţat într-un mod indirect către artă şi către înțelegerea ei. Folosirea tehnicilor de lucru nu trebuie sa fie un scop în sine întrucât aceasta blochează procesul de cultivare a creativității. Ea poate fi organizată sub formă unor exerciții-joc, dar mai ales pe baza metodei învățării prin descoperire.*

Cuvinte-cheie*: copil, creativitate, tehnici, metode, competențe.*

TECHNIQUES AND METHODS OF CREATIVE EXPRESSION OF PLASTIC LANGUAGE

Summary: *This article is intended to help teachers involved in teaching art education classes, taking into account the specific skills of the basic curriculum, Arts field, Plastic/Visual/Decorative Art profile. Because we are in a world based on concepts, a world where children are more expressive, communicative and willing to try new things, it is necessary to stimulate them in every way, to arouse their curiosity, to enrich their imagination and to instill in them the aesthetic taste through art. At the same time, the child should not be rushed, forced; he must be influenced in an indirect way towards art and its understanding. The use of working techniques should not be an end in itself as it*

blocks the process of cultivating creativity. It can be organized in the form of game-exercises, but especially based on the method of learning through discovery.

Keywords: *child, creativity, techniques, methods, skills*

Societatea este în continuă schimbare care determină o creştere rapidă a informaţiilor şi folosirea lor accelerată, progrese extraordinare ale ştiinţei, tehnicii, o creştere a nivelului de aspiraţie spre cultură şi educaţie, o folosire cât mai utilă şi mai plăcută a timpului liber. Se creează, totodată, solicitări noi față de educație, iar noi, cadre didactice, ne aflăm continuu în calitate de receptor al acțiunii educative

Pentru a menține un echilibru emoțional la copii este important de a include în procesul instructiv-educativ al instituțiilor de învățământ diverse metode de exprimare creativă.

În acest context tehnicile și metodele de expresie artistico-plastică vor deservi la implementarea cu succes a unor idei a copiilor și tinerilor, astfel dezvoltându-le creativitatea personală.

Educaţia și învățământul extrașcolar complementează activitatea instituţiei de învăţământ general sau educaţia realizată în familie. Aceasta permite aprofundarea cunoştinţelor şi dezvoltarea competenţelor în zonele de interes ale formabililor, respectiv cultivarea intereselor, tendinţelor şi a talentelor acestora pentru anumite domenii [1].

Educația extrașcolară în cadrul domeniului ARTE reprezintă o formă și o modalitate de **formare a competențelor-cheie**, competențelor generale și specifice profilurilor Artă Muzicală, Artă Teatrală/Dramatică, Cinemtografia, Artă Coregrafică, **Artă Plastică/Vizuală/Decorativă.**

Curriculumului de bază pentru educația extrașcolară, domeniul ARTE reprezintă componenta **Cadrului de referință al educației și învățământului extrașcolar**, dar și componenta nonformală a **Curriculumului Național**.

Curriculumul de bază pentru domeniul ARTE reprezintă un **sistem de experiențe nonformale** pe care instituțiile prestatoare de servicii extrașcolare oferă elevilor pe parcursul școlar.

Competențe specifice profilului Arte plastică / vizuală/decorativă:

- Receptarea culturii vizual-plastice, a esteticii stilurilor plastice, a trăsăturilor distinctive ale genurilor şi speciilor, a structurii operei şi a mijloacelor plastice, manifestând atitudine pozitivă, atenție și concentrare în aprecierea critică şi obiectivă a operelor de artă și determinând formarea propriului stil artistico-plastic.

- Interpretarea fenomenelor plastice, a operelor de artă în termenii adecvați limbajului plastic, conturând obiectiv şi subiectiv relația dintre artă şi societate, artă şi realitatea vizuală, artă şi natură, artă şi religie, artă-univers, artă şi etică, din perspectiva inter-/ transdisciplinară.

- Aplicarea adecvată a limbajului/ termenilor de specialitate, a operelor şi stilurilor de referință din cultura plastică, demonstrând abilități și vocație în diferite contexte artistico-plastice.

- Manifestarea culturii comunicării prin capacități de cunoaștere a noțiunilor fundamentale ale artelor plastice naționale și universale, a legităților şi principiilor, metodelor şi procedeelor de efectuare a unei opere şi de descifrare a mesajului ei plastic.

- Gestionarea/ interpretarea adecvată a fenomenelor şi stilurilor plastice în contexte sociale, culturale, dând dovadă de interes și preferințe pentru domeniul vizat.

- Aprecierea critică a lucrărilor de artă plastică, decorativă, manifestând respect faţă de operele de artă de valoare.

- Aplicarea abilităţilor artistico-plastice în viaţa socială, culturală, manifestând creativitate şi valori estetice în realizarea creaţiilor de artă plastică, decorativă [2].

Educatia artistico-plastică initiază elevii în utilizarea unui limbaj specific pentru a le dezvolta sensibilitatea și a le da posibilitatea de exprimare, de transmitere și receptare conștientizată a unor conținuturi emotionale cu ajutorul desenului, picturii, modelajului, aplicatiei și colajului.

Prin folosirea diversă a tehnicilor de lucru în activitățile plastice, copiii își dezvoltă capacitatea de expunere artistică plastică, având posibilitatea de a comunica prin mijloace diverse propriile idei, trăiri și sentimente. Folosirea tehnicilor de lucru nu trebuie sa fie un scop în sine, ci o modalitate de realizare a unor subiecte în concordanță cu temperamentul și sensibilitatea fiecăruia. Familiarizarea elevilor cu unele tehnici de lucru le mărește curiozitatea și imprimă posibilităților artistico-plastice un caracter atractiv și creative [3].

În tehnicile plastice de lucru elevii folosesc urmatoarele materiale: acuarela, guașa, tuburile color, hîrtia colorată, ceara, pastelurile, materiale cu texturi diferite, solutii pentru decolorat, carioca, creioane, plastilina etc.

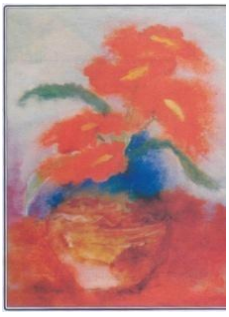
Tehnici de lucru a limbajului plastic

Multe din aceste tehnici de interpretare vor avea efect pozitiv la realizarea lucrărilor artistico-plastice atât cadrelor didactice cât și beneficiarilor din cadrul instituțiilor de învățământ extrașcolar.

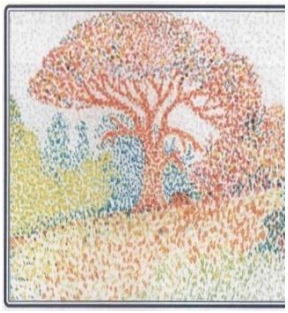
- **Tehnica acuarelei pe uscat.** Pictura pe uscat este realizată din mai multe straturi transparente de culoare aplicate pe uscat. Această tehnică se folosește pentru lucrări de lungă durată, de ex. natură statică *(Imaginea 1).*
- **Tehnica acuarelei pe umed.** Pictura pe umed este realizată doar pe un strat, fuzionarea culorilor se produce rapid pe stratul umed al suprafeței de lucru. Astfel de tehnică este folosită la lucrări de scurtă durată, adesea la studiul plein-air *(Imaginea 2).*

Imaginea 1

Imaginea 2

Imaginea 3

- **Tehnica picturii prin puncte.** În această tehnică, pentru ca pata de culoare să fie transparentă, modelarea se începe de la locurile mai întunecate treptat trecând la cele mai deschise *(Imaginea 3).*
- **Tehnica divizării tușelor cromatice:**

✓ Cu latul pensulei sau prin tufuire (lovirea suportului cu virful pensu lei), se pot aeza pe suport pete de culoare sau puncte foarte aprnpiate intre ele. Imaginea obtinuta este vie, proaspata. *(Imaginea 4a.)*

✓ Pe fondul urned al suprafetei se traseaza linii de diferite grosimi, care seintrepatrund, fuzioneaza, creind diferite efecte artistice. *(Imaginea 4b.)*

✓ Printr-o gradare de la pensula incarcata cu culoare, pina la epuizarea cantitatii de culoare, se pot obtine efecte de modelare a culorii. In felul aces ta se forrneaza scari tonale i se creaza senzatia de apropiat-departat. *(Imaginea 4c.)*

a) b) c)

***Imaginea 4**. Metode de interpretare prin divizarea tușelor cromatice*

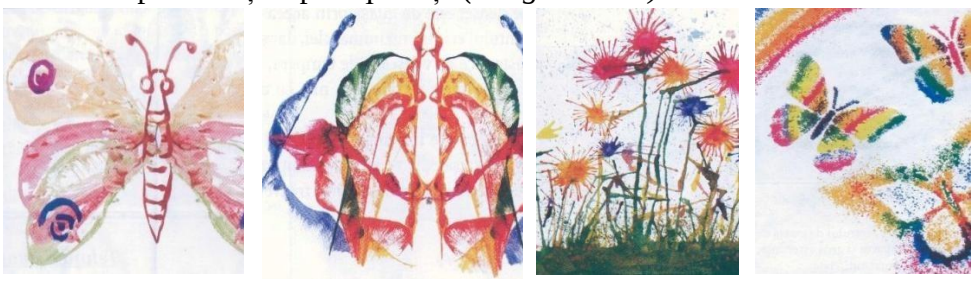
• **Tehnica divizării spontane a tușelor cromatice.** Se cunosc unele procedee de obținere a formelor spontane:

- Reflexia culorii prin aplicarea petelor fluidizate pe foaie, iar mai apoi suprapuse prin fălțuirea foii *(Imaginea 5 a.)*;

- Suflarea liberă printr-un tub în diferite direcții a unor puncte de culoare fluidizată *(Imaginea 5 b.)*;

- Dirijarea scurgerii aderente a unor puncte de culoare fluidizată, schimbând poziția planșei *(Imaginea 5 c.)*;

- Stropirea forțată pe suprafață *(Imaginea 5 d.).*

a) b) c) d)

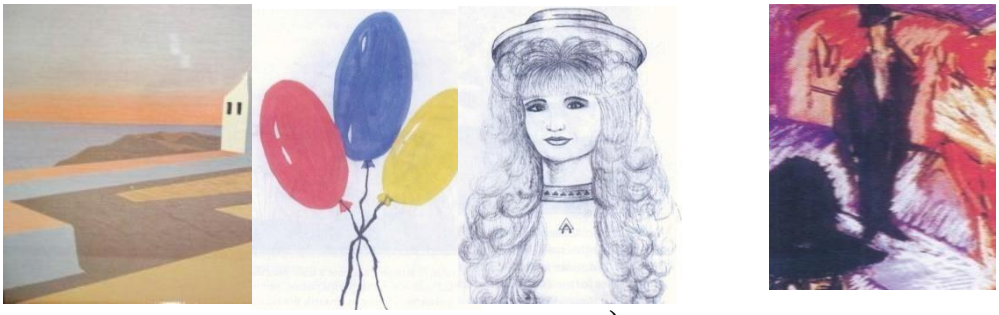
***Imaginea 5.** Metode de interpretare prin tehnica divizării spontane a tușelor cromatice*

• **Tehnica temperei.** Vopsele de apă, care sunt utilizate frecvent în compozițiile decorative frontale, deoarece după uscare este rezistentă la spălare *(Imaginea 5 a)*.

• **Tehnica guașei.** Spre deosebire de acuarelă, guașa este pictura executată în culori opace și dense de clei cu amestec de alb. Deseori se folosește la crochiuri decorative și ilustrații. Pictura de guașă e lipsită de transparență , se dizolvă ușor în apă *(Imaginea 5 b)*.

• **Tehnica creionului.** În procesul de dezvoltare a priceperilor și deprinderilor de desenare, cunoașterea și folosirea materialelor de către copii prezintă o deosebită importanță. Instrumentele de lucru cu care se pot desena sunt penița, pensula, cărbunele, creta, pastelul, creionul. Mari posibilități în construcția formei, în redarea volumului, a planurilor, a perspectivei oferă creionul negru *(Imaginea 5 c)*.

• **Tehnica pastelului.** Pastelul este o tehnică de pictură „pe uscat" a creioanelor color. În funcție de gradul apăsării, pe suport, se pot obține mai multe tonuri ale unei sinfure culori. Pastelul poate fi moale, dur și semidur *(Imaginea 5 d)*.

a) b) c) d)

Imaginea 6. *Metode de interpretare prin tehnica divizării spontane a tușelor cromatice*

• **Tehnica modelajului.** Prin această tehnică se realizează prelucrarea artistică a unor materiale maleabile cum ar fi: lutul, plastilina, argila.

Modelarea se realizează cu ajutorul palmelor sau a degetelor. Pentru obținerea unor forme în această tehnică se folosesc și instrumente speciale, numite eboșoare, care au diferite profile și forme (semirotunde, triunghiulare).

Se pot realiza:

• *basareliefuri* - în relief puțin profilat față de suprafața de fundal) *(Imaginea 7 a)*;

• *autorelief* - în relief, puternic profilat față de suprafața plată de fundal) *(Imaginea 7 b)*;

• *rond-bosse* - forma care poate fi văzută de jur imprejur, forma în sine ce poate reprezenta diferite obiecte, portrete, figuri *(Imaginea 7 c)*.

a)

b)

c)

Imaginea 7. *Metode de interpretare prin tehnica modelajului*

• **Tehnica amprentei și a ștampilei.** Ștampila se acoperă cu culoarea umedă, după care se așează pe suprafata de hîrtie prin presare, urmărind anumite rețele compozitionale *(Imaginea 8)*.

Tehnica amprentei se referă la imprimarea unor structuri uor denivelate din natură. Suprafata structurată se acoperă cu un amestec fluid de culoare și apoi se presează cu fața color peste foaia de desen *(Imaginea 9)*.

• **Tehnica șablonului.** Pentru multiplicarea desenelor identice, într-un mod mai rapid, se folosește tehnica șablonului *(Imaginea 10)*

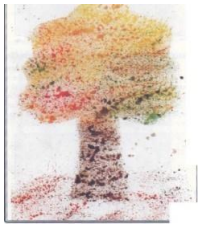
• **Tehnica desenării cu ceară.** Se desenează cu ceară brută, solidă, formele plastice pe hîrtie, după care se așternd culorile de apă *(Imaginea 11)*.

Imaginea 8

Imaginea 9

Imaginea 10

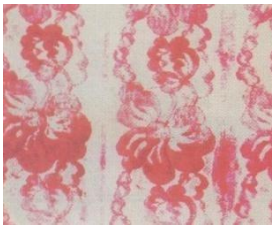

Imaginea 11

• **Tehnica imprimării cu țesături rărite.** Se așează pe hîrtie materialul textil, după ce, în prealabil, a fost îmbibat în culoare și apoi stors, peste care punem altă foaie de hîrtie și o presăm. Foile imprimate pot constitui fondul unor compoziții cu subiecte diferite *(Imaginea 12).*

• **Tehnica frotajului.** Frotajul este tehnica imprimării după suprafețele unor structuri din natură *(Imaginea 13).*

• **Tehnica decolorării cu pic.** Se acoperă intreaga suprafață a hîrtiei cu cerneala de tipar, apoi cu vîrful unei pensule subțiri sau unui bețișor ascutit înmuiat în soluția de pic, se deseneaza deasupra o compozitie plastică. Soluția de pic decolorează cerneala și desenul apare deschis, aproape alb pe fondul acestuia *(Imaginea 14).*

Imaginea 12

Imaginea 13

Imaginea 14

• **Tehnici grafice**

✓ ***Linogravura***. Se folosește ca suport de lucru linoleum. Pe suprafață se înlătură detaliile neimprimate, după care se aplică cerneală tipografică *(Imaginea 15 a.).*

✓ ***Xilogravura*** este un procedeu de multiplicare pe hîrtie după un clișeu gravat în lemn *(Imaginea 15 b.).*

✓ ***Monotipia*** este urma făcută pe un desen ce este imprimat.. Este un procedeu de lucru cu un anumit efect de spontanietate și prospețime, care oferă copilului posibilitatea de exprimare rapidă a unei dispoziții sufletești *(Imaginea 15 c.).*

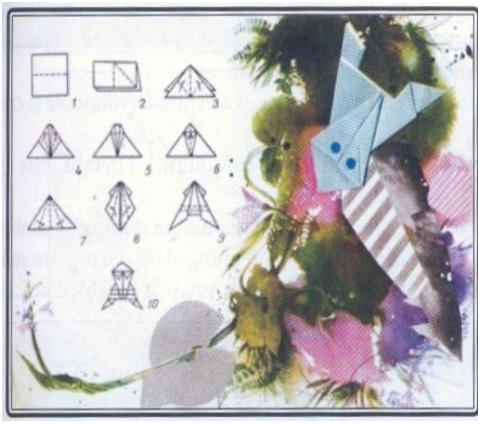
a) b) c)

Imaginea 15. *Metode de interpretare prin tehnici grafice*

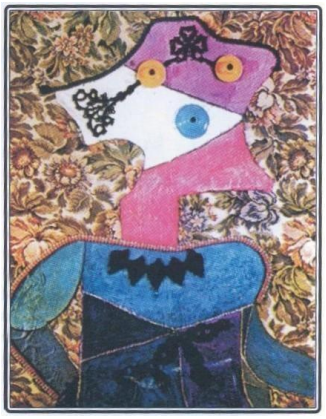
- **Tehnica plierii hârtiei**

În sfera activității lucrative cu hârtia, avem câteva tehnici care trebuie cunoscute de cadru didactic care are tangență cu această tehnică. Este vorba de origami, tangram, colaj și decolaj. Tot aici ii gasesc locul și formele spatiale din hârtie *(Imaginea 16)*.

- **Tehnica aplicației.** Colajul este un procedeu tehnic al artei moderne, care constă în lipirea pe o suprafață plană diverse plante, fire de ață, lînă, ziare, textile etc. în vederea obținerii unui efect de ansamblu de natură estetică *(Imaginea 17)*.

Imaginea 16

Imaginea 17

• **Tehnica formelor rupte.** Ruperea se execută direct, spontan, fără a fi schițat cu creionul vreun desen. Se pot folosi pentru rupere hirtie colorată, pictată chiar de copii; ilustrații colorate, afișe vechi; ziare, etc. *(Imaginea 18)*

• **Tehnica formelor din materiale textile.** Gama materialelor textile este vastă. Se taie din materialul textil, diferit colorat, părți sau forme între care se lipesc pe un carton *(Imaginea 19)*

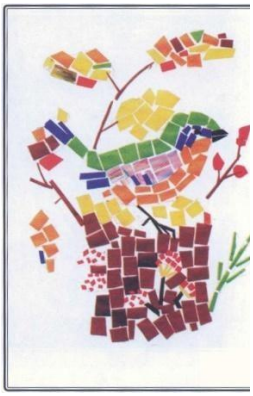
• **Tehnica mozaicului.** Mozaicul apartine artei monumentale. La activități extrașcolare deseori mozaicul se realizează prin alcatuirea compozitiilor din mici bucățele de hârtie sau carton color alăturate. Se poate executa mozaic și pe baza de vopsele sau cariocă. *(Imaginea 20)*

Imaginea 18

Imaginea 19

Imaginea 20

• **Tehnica grataj.** Tehnica grataj aparține artei monumentale *(Imaginea 22)*. Acest termen este de origine italiana și înseamnă "zgîrîat".

Pentru executarea unei lucrări în această tehnică este necesar de respectat urmatoarele etape:

• Se ia o foaie de hîrtie care se acoperă liber cu pete de culoare *(Imaginea 21a)*.

• Apoi suprafața foii se acoperă prin frecare cu parafina solidă *(Imaginea 21b)*.

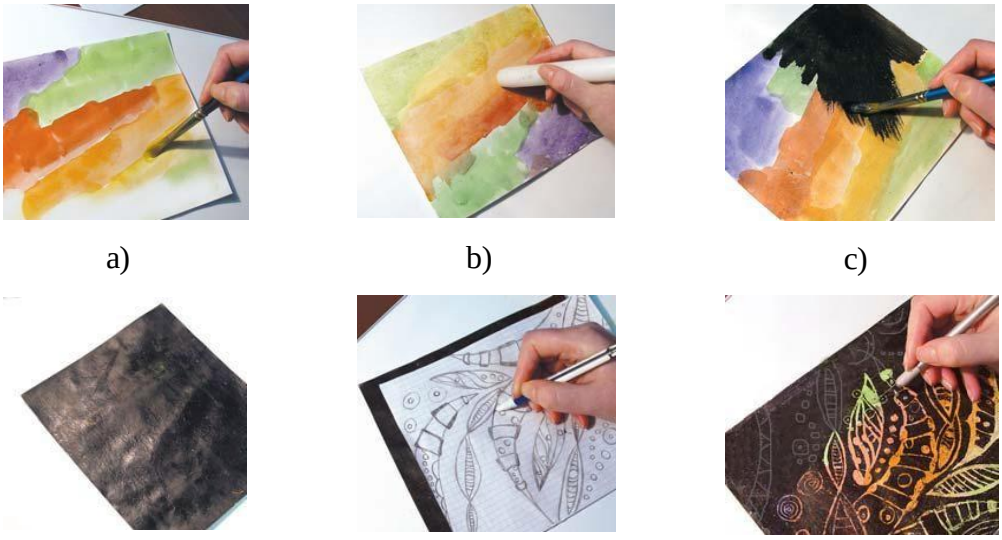
• Întreaga suprafață este prelucrată cu săpun.

• Se acoperă apoi foaia ceruită cu guaș negru sau tuș *(Imaginea 21c)*. Tușul se va aplica întreaga suprafață cu pensula *(Imaginea 21d)*.

• Schițăm compoziția *(Imaginea 21e),* iar mai apoi cu un obiect ascuțit răzuim tușul și ceara pe liniile de contur ale desenului si ale suprafețelor necesare. Imaginea va apărea în culori *(Imaginea 21f).*

• Lucrarea se șterge cu o bucată de flanea.

a) b) c)

d) e) f)

Imaginea 21. *Metoda de realizare a lucrării prin tehnica grataj*

Imaginea 22

În practica de activitate pedagogică am realizat împreună cu copiii creații originale prin diverse tehnici, ceea ce a dat posibilitate de a lărgi orizontul creativ prin limbaj plastic. Una din preferatele tehnici de exprimare creativă este tehnica

grataj, deoarece în procesul de răzuire a desenului schițat copiii întotdeauna sunt curioși de culoarea ”surpriză” pe care o va descoperi *(Imaginea 23).*

Imaginea 23. *Beneficiarii Centrului Republican pentru Copii și Tineret ”Artico”*
Copiii sunt mâinile cu ajutorul cărora atingem cerurile
(Henry Ward Beecher)

Referințe bibliografie:

1. Cadrul de Referință al Educației și Învățământului Extrașcolar din Republica Moldova, MECC, Chișinău 2020, pag.28
2. Curriculum de bază pentru domeniul Arte (cercuri extrașcolare), MECC, Chișinău, 2021, pag. 10
3. Tricolici Olga, Maria Braghiș Maria, Proiecte didactice la educația artistico-plastică, clasa 2, Chișinău: Interprint, 2008